

Geotekniska provborrningar vid Bådstorp och Kolmårdsbranten

L2008:1716 m fl

Stenkullen 1:1 m fl

Kvillinge socken

Norrköpings kommun

Östergötlands län

Anders Olofsson

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Stenkullen 1:1, Björnsnäs 3:2 och Händelö 2:41
Socken/stad	Kvillinge
Kommun	Norrköping
Län och landskap	Östergötland
Lämningsnummer	L2008:7905, L2008:7622, L2011:2860, L2008:1716 och L2008:1796
Kartunderlag	Topografiska webbkartan
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH2000
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-897-2024
ÖM dnr	0054/24
ÖM projektnr	002420
ÖM Intrasisnr	-
KMR uppdragsnr	202400401
Beställare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Trafikverket
Projektledare	Anders Olofsson
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Fältarbetstid	2024-04-15—2024-06-13
Totalt undersöktes	5 m ²
Fynd	Nej
Foto	Ja
Analyser	Nej
Grafik	Anders Olofsson
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Geotekniska provborrningar vid Bådstorp och Kolmårdsbranten

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning och bakgrund	5
Områdesbeskrivning och fornlämningsmiljö	5
Syfte och Metod	6
Genomförande	6
UP021, Kolmårdsbranten	7
UP025, Bådstorp	7
Resultat	7
Referenser	11

Omslagsbild: Borrbandvagn på plats i Bådstorp. Foto Anders Olofsson, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

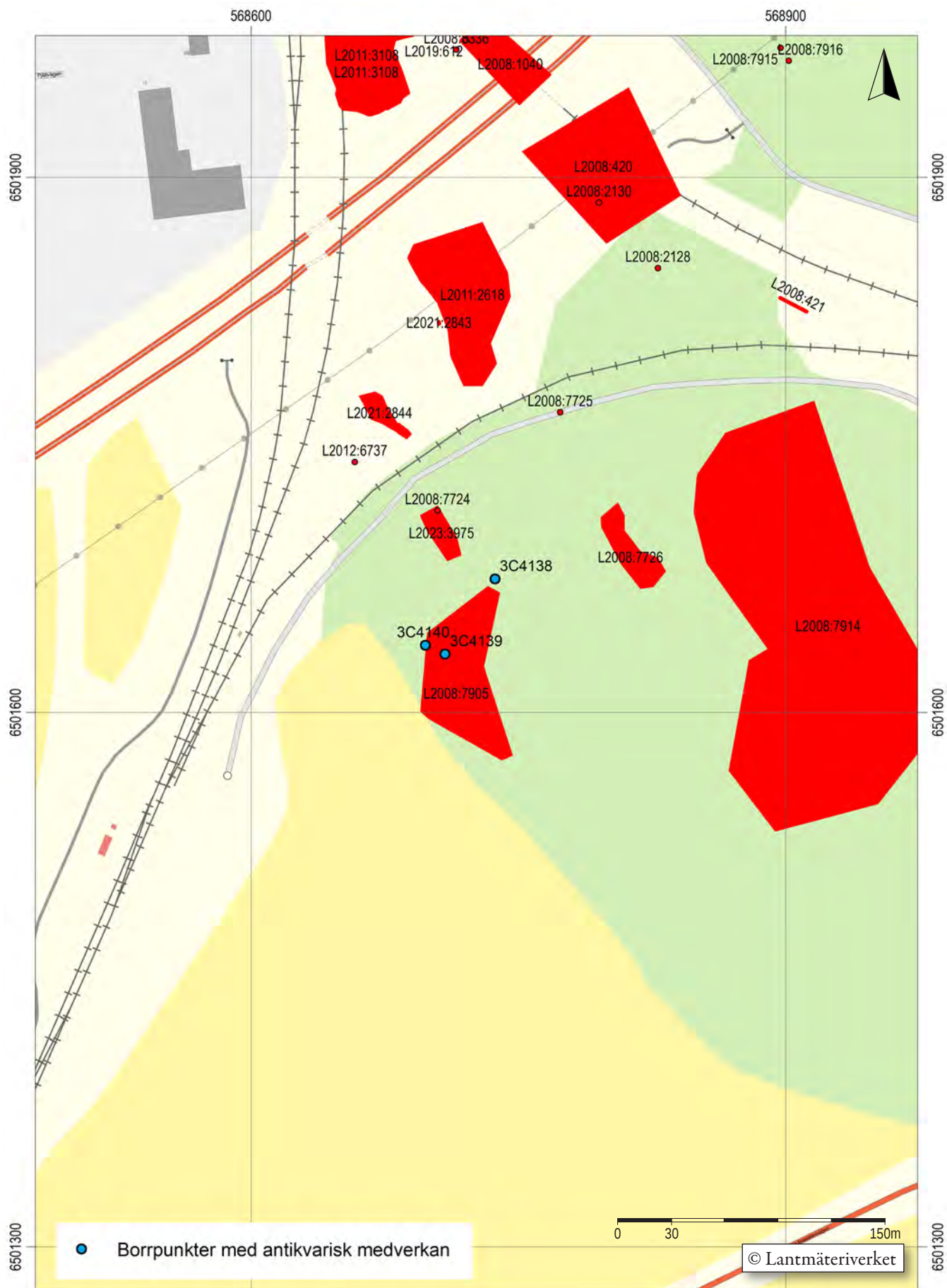
Östergötlands museum utförde under perioden april–juni 2024 en arkeologisk kontroll inom fastigheterna Stenkullen 1:1, Björnsnäs 3:2 och Händelö 2:41, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Den arkeologiska kontrollen föranleddes av geotekniska undersökningar i form av provborrningar på 8 punkter vid fornlämningarna L2008:7905, L2008:7622, L2011:2860, L2008:1716 och L2008:1796 inom Stenkullen 1:1, Björnsnäs 3:2 och Händelö 2:41 i Norrköpings kommun.

De geotekniska undersökningarna utfördes av Cowi/Bjerking på uppdrag av Trafikverket och är en del av Kolmårdsentreprenaden för en planerad ny dubbelspårig järnväg, den så kallade Ostlänken. Syftet med den arkeologiska kontrollen var att övervaka arbetet för att förhindra att fornlämningar skadades vid borrhingsarbete eller transport av borrhandsvagn. Uppdraget skulle också omfatta kontroll och vid behov en fotodokumentation av stratigrafi i de borrhämnor som genomfördes med skruvborr.

Inget av arkeologiskt intresse framkom vare sig i borrhämnorna eller vid körning på och kring fornlämningarna. Endast ringa markskador uppstod på några ställen inom fornlämningarna. Inga fornlämningar eller fynd kunde dock ses i skadorna.

Anders Olofsson
antikvarie

Figur 2. Utsnitt ur Topografiska webbkartan. Översikt av undersökningsområdet vid Bådstorp. Skala 1:3 000.

Inledning och bakgrund

Östergötlands museum utförde under perioden april–juni 2024 en arkeologisk kontroll inom fastigheterna Stenkullen 1:1, Björnsnäs 3:2 och Händelö 2:41, Norrköpings kommun, Östergötlands län.

Den arkeologiska kontrollen föranleddes av geotekniska undersökningar i form av provborrningar på 8 punkter vid fornlämningarna L2008:7905, L2008:7622, L2011:2860, L2008:1716 och L2008:1796 inom Stenkullen 1:1, Björnsnäs 3:2 och Händelö 2:41 i Norrköpings kommun. Uppdragsgivare var Länsstyrelsen Östergötland och för kostnaderna stod Trafikverket.

De geotekniska undersökningarna utfördes av Cowi/Bjerking på uppdrag av Trafikverket och är en del av Kolmårdsentreprenaden för en planerad ny dubbelspårig järnväg, den så kallade Ostlänken.

Arbetet utförs i syfte att samla in fältdata inför byggandet av den planerade järnvägen. Det aktuella arbetsföretaget och borrprogrammen (UP021 och UP025) omfattar sammanlagt hundratals borrpunkter fördelade på två separata områden varav 28 av punkterna har bedömts kräva tillstånd enligt Kulturmiljölagen. Trafikverket har tidigare meddelats tillstånd till borrning utan arkeologisk medverkan vid 20 av dessa 28 borrpunkter genom ett delbeslut 2024-02-08.

Länsstyrelsen tilldelade Östergötlands museum att utföra den aktuella arkeologiska kontrollen. Projektansvarig vid Östergötlands museum har varit Anders Olofsson, som även skrivit rapporten.

Områdesbeskrivning och fornlämningsmiljö

UP021

Arbetsområdet UP021 ligger i Kolmårdsbranten, på södra sidan av E4:an, strax öster om Stenkullens hotell. Naturmiljön utgörs av kuperad skogsmark. Fornlämningsmiljön domineras av havsanknutna stenåldersboplatser, men även bebyggelselämningar, hålvägar m m förekommer i området.

Inom UP021 berörs fyra fornlämningar. Längst i norr ligger boplatser L2008:1716. Anläggningar och fynd har här framkommit vid arkeologisk specialinventering år 2004 inför MKB Ostlänken och vid arkeologisk sökschaktsgrävning i samband med arkeologisk förundersökning år 2020. Boplatser har ¹⁴C-daterats till mesolitikum (Kulturmiljöregistret, Banverket 2009, Nilsson et al. 2015).

Genom boplatser L2008:1716 sträcker sig en del av hålvägssystemet L2008:1796. Hålvägssystemet, bestående av 10 hålvägar med en sammanlagd längd av ca 775 m, fortsätter därefter söderut ca 200 m. (Kulturmiljöregistret, Banverket 2009, Nilsson et al. 2015).

Ca 7 m väster om hålvägssystemet L2008:1796 ligger boplatser L2011:2860 i anslutning till den bilväg som här löper i nord-sydlig riktning genom området. Vid arkeologisk förundersökning år 2021 påträffades en större kärna av sandsten samt skärvstenar öster om bilvägen (Kulturmiljöregistret).

Ca 180 m västsydväst om L2011:2860 ligger boplatser L2008:7622, ca 50 m nordnordväst om Villa Skoga. Boplatser har delundersökts i samband med arkeologisk utredning år 2015 och arkeologisk förundersökning år 2021 (Kulturmiljöregistret, Sjölin et al. 2019).

UP025

Arbetsområdet UP025 ligger vid Bådstorp, beläget söder om Åby och ca 200 m sydsydost om E4:an. I området finns ett flertal boplatser, grav- och boplatserområden, torplämningar och en by-/gårdstomt.

Inom UP025 berörs en fornlämning, grav- och boplatserområde L2008:7905. Fornlämningen är delundersökt och inom området har påträffats stensättningar, hårdar, mörkfärgningar, skärvstenslager och en möjlig lintorkningsgrop. Ett skalltagsfragment från en delundersökt stensättning har daterats genom ¹⁴C-analys till vikingatid. Två av hårdarna har ¹⁴C-daterats till vendeltid resp. perioden folkvandringstid-vendeltid (Karlsson 2018; Olofsson & Romedahl 2022).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska kontrollen var att övervaka arbetet för att förhindra att fornlämningar skadades vid borrhingsarbete eller transport av borrhandsvagn. Uppdraget skulle också omfatta kontroll och vid behov en fotodokumentation av stratigrafi i de borrhärnor som genomfördes med skruvborr.

Dokumentationen har skett med hjälp av skriftlig beskrivning, inmätning med RTK-GPS samt digital fotografering. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Genomförande

Uppdraget gällde följande punkter:

UP021

Borrpunkt-ID	Lämningsnummer
3C3450	L2008:1716
3C3454	L2008:1716
3C3455	L2008:1796
3C3461	L2011:2860
3C3545	L2008:7622

UP025

Borrpunkt-ID	Lämningsnummer
3C4138	L2008:7905
3C4139	L2008:7905
3C4140	L2008:7905

Figur 4. Borrhål 3C3545 vid Kolmårdsbranten. Foto från V, Anders Olofsson, ÖM.

UP021, Kolmårdsbranten

Området vid L2008:1716 och L20081796

Vid UP021 kom en punkt som inte är med i ovanstående lista att övervakas, 3C3453, då transport av borrhandsvagn måste ske över L2008:1716. Punkterna 3C3450, 3C3454 och 3C3455 borrades aldrig, då de låg för nära en vattenledning. Då man inte visste den exakta sträckningen för ledningen avstod man av säkerhetsskäl att borra dessa punkter.

Området vid L2011:2860

Denna punkt, 3C3461, var ursprungligen (i karta och shape-filer bifogade förfrågningsunderlag från Länsstyrelsen) planerad att göras inom markeringen för fornlämningen i Kulturmiljöregistret, men flyttades till den västra sidan vägen så att fornlämningen ej skulle beröras. Ingen antikvarisk medverkan skedde. Inprickningen för det nya läget på den här bifogade kartan är ungefärlig (utifrån planeringskarta i dokumentet "Arbetsberedning UP021" från COWI, sid 21), då undertecknad ej underrättades och således ej har kunnat mäta in det nya läget.

Området vid L2008:7622

Denna punkt, 3C3545, borrades som planerat och med antikvarisk medverkan.

UP025, Bådstorp

Området vid L2008:7905

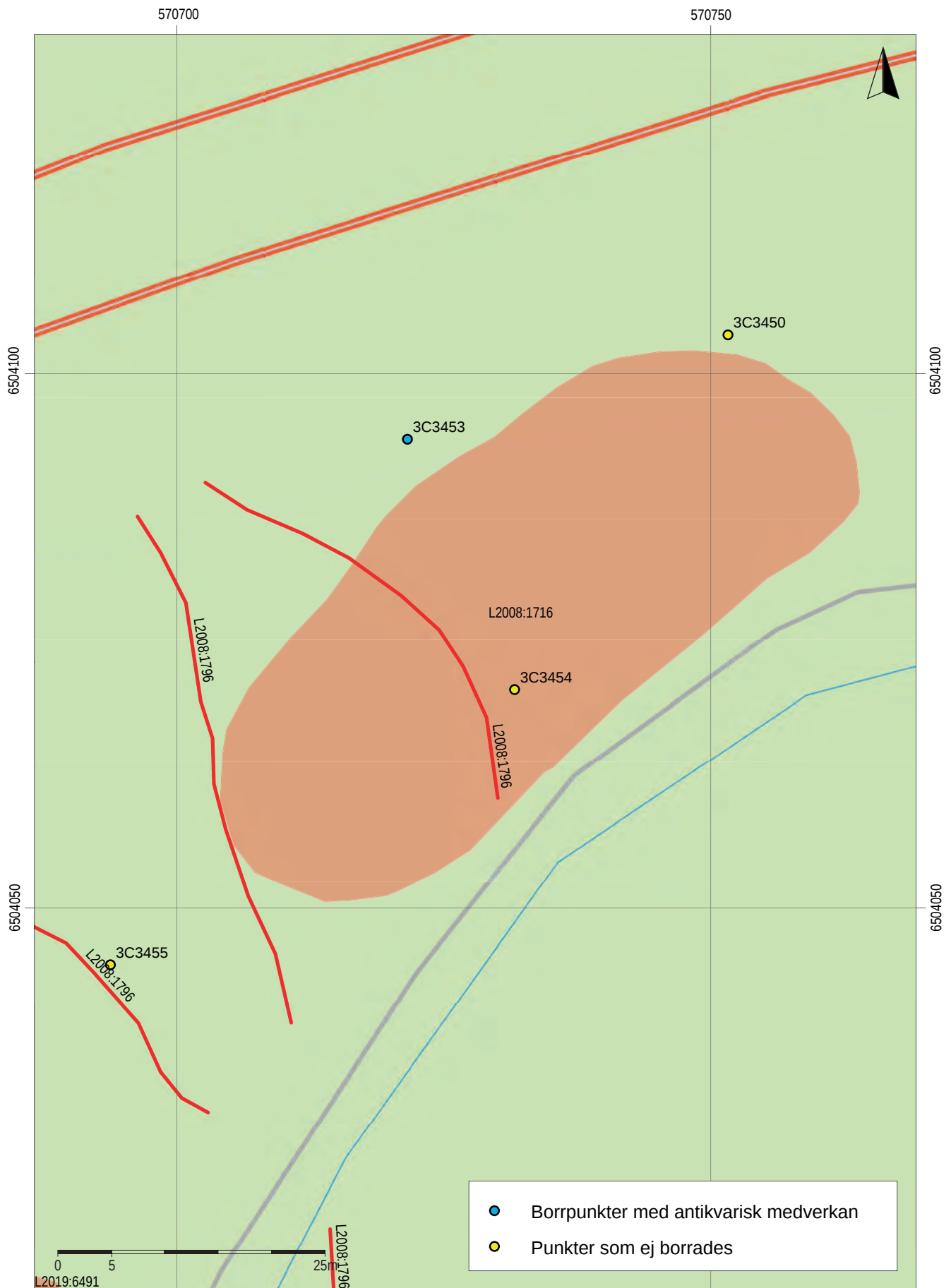
Samtliga borrhåll på UP025 har borrats med antikvarisk medverkan. Punkten 3C4139 flyttades dock 3,7 m mot NNV på undertecknads inrådan för att undvika synlig stensättning.

Resultat

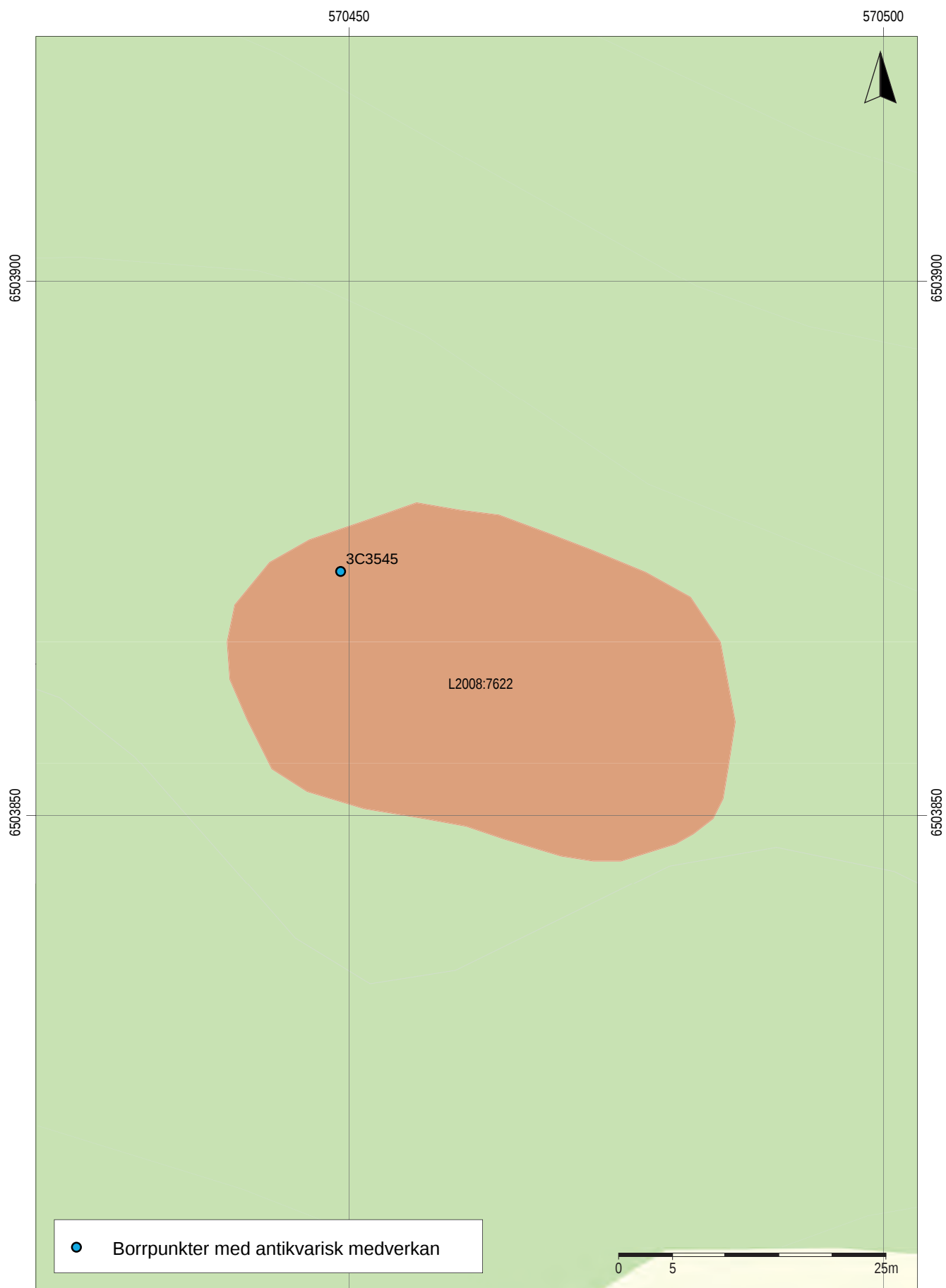
Inget av arkeologiskt intresse framkom vare sig i borrhållarna eller vid körning på och kring fornlämningarna. Inga egentliga skador uppstod på fornlämningarna, i några fall körspår 0,03-0,05 m ner i myllan. Största skadan i anslutning till fornlämning var bandspår, ca 9 x 2,5, m direkt NÖ om L2008:7905, här blev spåren på sina ställen ca 0,01-0,15 m djupa pga blöt mark. Inga fornlämningar eller fynd kunde dock ses i skadorna.

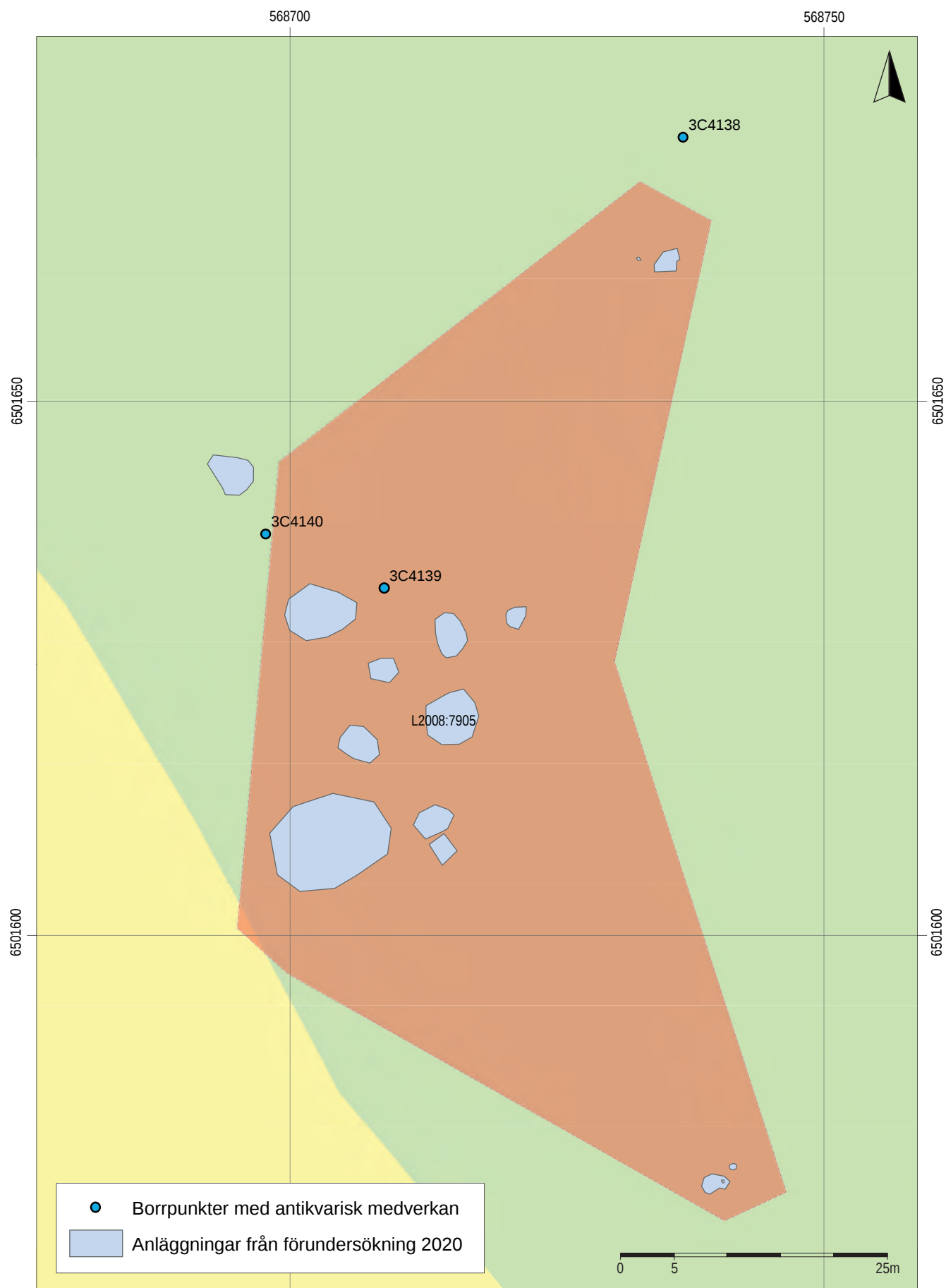
Figur 5. Borrning av borrhål 3C4139 vid Bådstorp. Foto Anders Olofsson, ÖM.

Figur 6. Utsnitt ur Topografiska webbkartan. Undersökningsområdet vid Kolmårdsbranten, NÖ delen.
Skala 1:500.

Figur 7. Utsnitt ur Topografiska webbkartan. Undersökningsområdet vid Kolmårdsbranten, SV delen.
Skala 1:500.

Figur 8. Utsnitt ur Topografiska webbkartan. Undersökningsområdet vid Bådstorp. Skala 1:500.

Referenser

Banverket. *Miljökonsekvensbeskrivning. Järnvägsutredning. Ostlänken avsnitt Järna–Norrköping*. Slutrapport september 2009.

COWI. *Arbetsberedning UP021*. (2024).

Karlsson, K 2018. *Utredning mellan Björnviken och Kolmårdsbranten – en del av Ostlänken*. Arkeologisk utredning etapp 2. Björnsnäs 3:2 och Björnviken 2:1–2, Kvillinge socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län, Östergötland. Stiftelsen Kulturmiljövård, Rapport 2018:11.

Olofsson, A & Romedahl, H 2022. *Gravar, boplatser och torplämningar i Bådstorp*. Intill L2008:7724 m fl. Händelö 2:41, Kvillinge socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Östergötlands museum, Rapport 2021:31.

Nilsson, P, Ericsson, A, Ajneborn, B, Bergman, J, Wikell, R och Molin, F 2015. *Ostlänken, Delsträckan kolmårdsbranten till länsgränsen (Östergötland-Södermanland)*. Östergötland, Norrköpings kommun, Kvillinge och Krokek socknar. Arkeologisk utredning, etapp 1. Arkeologerna, Statens historiska museer. Rapport 2015:2.

Sjölin, M, Ajneborn, B & Molin, F 2019. *Ostlänken, delsträckor mellan Kolmårdsbranten och Gullvagnen*. Arkeologisk utredning, etapp 2. Arkeologerna, Statens historiska museer. Rapport 2019:70.

Östergötlands museum utförde under perioden april-juni 2024 en arkeologisk kontroll inom fastigheterna Stenkullen 1:1, Björnsnäs 3:2 och Händelö 2:41, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Den arkeologiska kontrollen föranleddes av geotekniska undersökningar i form av provborrningar på 8 punkter vid fornlämningarna L2008:7905, L2008:7622, L2011:2860, L2008:1716 och L2008:1796 inom Stenkullen 1:1, Björnsnäs 3:2 och Händelö 2:41 i Norrköpings kommun.

De geotekniska undersökningarna utfördes av Cowi/Bjerking på uppdrag av Trafikverket och är en del av Kolmårdsentreprenaden för en planerad ny dubbelspårig järnväg, den så kallade Ostlänken.

Inget av arkeologiskt intresse framkom vare sig i borrhärnorna eller vid körning på och kring fornlämningarna. Endast ringa markskador uppstod på några ställen inom fornlämningarna. Inga fornlämningar eller fynd kunde dock ses i skadorna.

ISSN 1403-9273

Rapport 2025:19